

2026. évit ö r v é n y

a nők és férfiak közötti béregyenlőség biztosításáról

[1] Az Országgyűlés abból a meggyőződésből kiindulva, hogy a nők és férfiak egyenjogúsága a demokratikus jogállam alapvető értéke, és hogy az egyenlő munkáért egyenlő bér elve nem csupán alkotmányos követelmény, hanem társadalmi igazságossági és gazdasági szükségszerűség is;

[2] elismerve, hogy a nemek közötti bérkülönbség fennmaradása sérti az esélyegyenlőség elvét, gyengíti a családok gazdasági biztonságát és a nemzet versenyképességét;

[3] figyelemmel Magyarország Alaptörvényének XV. cikkére, valamint a nemzetközi és európai uniós kötelezettségekre;

[4] a tényleges egyenlőség előmozdítása, a bérátláthatóság erősítése és a munkavállalók jogvédelmének biztosítása érdekében a következő törvényt alkotja:

1. §

A törvény célja a nők és férfiak közötti közvetlen és közvetett bérdiszkrimináció megszüntetése, a bérátláthatóság erősítése, valamint a béregyenlőség tényleges érvényesülésének előmozdítása.

2. §

(1) A törvény hatálya kiterjed minden Magyarországon működő munkáltatóra.

(2) A bérátláthatósági kötelezettségek a 20 főnél több munkavállalót foglalkoztató munkáltatókra vonatkoznak.

3. §

E törvény alkalmazásában:

a) azonos értékű munka: olyan munkakör, amely azonos vagy egyenértékű képzettséget, felelősséget, erőfeszítést és munkakörülményeket igényel;

b) bér: minden pénzbeli és természetbeni juttatás, amely a munkavégzés ellenértékeként jár;

c) nemek közötti bérkülönbség: a férfi és női munkavállalók átlagos bruttó órabére közötti százalékos eltérés.

4. §

Az egyenlő bér követelménye

(1) A munkáltató köteles azonos vagy egyenlő értékű munkáért azonos bért fizetni, nemtől függetlenül.

(2) Tilos minden közvetlen vagy közvetett megkülönböztetés a díjazás megállapítása során.

5. §

(1) A 25 főnél több munkavállalót foglalkoztató munkáltató évente köteles jelentést készíteni a nemek szerinti bérrányokról.

(2) A jelentés tartalmazza:

- a) az átlagos bruttó órabért nemek szerint,
- b) a vezetői és nem vezetői munkakörök bérkülönbségét,
- c) a részmunkaidős és teljes munkaidős foglalkoztatottak adatait.

(3) A jelentést a munkáltató köteles a honlapján nyilvánosságra hozni vagy a munkavállalók számára hozzáférhetővé tenni.

6. §

(1) Az álláshirdetésekből a munkáltató köteles feltüntetni a munkakörhöz tartozó bérsávot.

(2) A munkáltató nem kérhet a jelentkezőtől információt korábbi béréről.

7. §

A törvény végrehajtását az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését ellenőrző hatóság vizsgálja.

8. §

(1) A munkavállaló bérdiszkrimináció esetén bírósághoz fordulhat.

(2) A bizonyítási teher megfordul: amennyiben a munkavállaló valószínűsíti a bérkülönbséget, a munkáltató köteles bizonyítani, hogy az nem alapult nemben.

9. §

(1) A törvény megsértése esetén a hatóság bírságot szabhat ki.

(2) Súlyos vagy ismételt jogsértés esetén a bírság mértéke a munkáltató éves bérköltségének meghatározott százaléka lehet.

10. §

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 8. §-a a következő u) ponttal egészül ki:

„8. §

/Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt

u) a foglalkoztatási jogviszony vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony alapján járó juttatások, így különösen a munkabér megállapítása

/miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne./

11. §

Az Ebktv. 14. § (1) bekezdése a következő k) ponttal egészül ki:

/A hatóság/

„k) kérelem alapján a béregyenlőség megvalósításának igazolására tanúsítványt állít ki a 21/A. §-ban szabályozott módon.”

12. §

Az Ebktv. a következő 19/A. §-sal egészül ki:

„19/A. §

A 21. § f) pontjában meghatározott követelmény megsértése miatt indított eljárásban a munkáltatónak kell azt bizonyítania, hogy

a) a jogsérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy

b) az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.”

13. §

Az Ebktv. a következő 21/A. §-sal egészül ki:

„21/A. §

(1) A 21. § f) pontjának alkalmazása során a huszonöt főnél több munkavállalót foglalkoztató állami cég, illetve magánvállalkozás köteles a hatóságtól tanúsítványt beszerezni a béregyenlőség megvalósításának igazolása érdekében.

(2) Ha a hatóság megállapította, hogy az arra kötelezett munkáltató elmulasztotta az (1) bekezdés szerinti tanúsítvány beszerezését, felszólítja a munkáltatót a mulasztás pótlására, és – a 17/A. § (3) és (4) bekezdésének megfelelő alkalmazásával – a 17/A. § (1) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott jogkövetkezményeket alkalmazhatja.

(3) Az egyenlő bánásmód követelményét biztosító rendelkezés megsértéséért kiszabható bírság megállapítására irányuló eljárás a hatóságnak a jogsértésről való tudomásszerzésétől számított három hónapon belül, de legkésőbb a jogsértés bekövetkezését követő egy éven belül indítható meg. Ha a jogsértő magatartás vagy állapot folyamatos, a határidő ennek befejezésekor kezdődik.”

14. §

Ez a törvény a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Általános indokolás

Az elmúlt években számos felmérés készült arra vonatkozóan, hogy hol a legjobb és a legrosszabb nőnek lenni a világon. A szóban forgó felmérések több kategória alapján rangsorolták az országokat, mint például a jogegyenlőség, az egészségügyi helyzet, az iskolázottság, a gazdasági szférában és a politikában elfoglalt hely, melyek szerint Magyarország világszinten a legrosszabb egyharmadba került. Magyarország az egyetlen EU-s ország, ahol a globális átlag alatt van a nemek közti egyenlőség értéke. Habár a magyar nők képességei, iskolázottságuk, végzettségük semmiben sem maradnak el az élmezőnyben lévő országokétól, a gazdasági és politikai szférában elfoglalt helyük messze elmarad a kívánatostól.

A *Paylab.com* nemzetközi bérösszehasonlító portál szerint hazánkban átlagosan nyolc százalékkal keresnek kevesebbet a nők ugyanabban a pozícióban, mint a férfiak. A közép-kelet-európai régióban átlagosan kilenc-huszonnégy százalékkal alacsonyabb a nők fizetése. Ez többek között az alulfizetett pozícióknak, a szülési szabadságok hátráltató erejének és a női felsővezetők alacsony számának tudható be. Az is kiderült, hogy a pályakezdők nagyjából egyenlő esélyekkel indulnak a munkaerőpiacon. Azonban a férfiak sokkal magabiztosabban és aszertívebben beszélnek a bérkérdésről: átlagosan tizennégy százalékkal magasabbak a fizetési igényeik. Ha ezt sikerül kiharcolniuk, akkor évente akár egyhavi fizetéssel is többet kaphatnak, mint a nők. A harmincöt-negyvennégy közötti korosztály között mutatkozik a legnagyobb bérkülönbség. Valószínűleg ez annak köszönhető, hogy ebben az életkori sávban a nők már többnyire túl vannak a szülési szabadságon, ami (bár nem kéne így lennie) lemaradást és hátrányt eredményez a karrierútjukban.

Az elmúlt években, Európában csekély előrehaladás történt. Az európai országok közül kiemelkedik Izland, ahol már 2018 óta a legkisebb a különbség a nők és a férfiak fizetései között, ugyanis törvény írja elő, hogy tilos ugyanazért a munkáért többet fizetni egy férfinak, mint egy nőnek.

A Világ gazdasági Fórum jelentése szerint a nemek közötti egyenlőséget (nem meglepetésre) legjobban Izland közelítette meg, ahol 2019. január 1-je óta törvény szabályozza az egyenlő béreket az országban, amely a kormányzati ügynökségekre, és azokra a cégekre vonatkozik, ahol legalább 25 főt foglalkoztatnak. A vállalatoknak igazolást kell beszerezniük arról, hogy nem tesznek különbséget a bérekben a dolgozóik neme alapján. Akik megszegik a törvényt, azoknak büntetést kell fizetniük.

A mostani ütem mellett még 40 évig tartana a nemek közötti megfelelő egyensúly elérése. Ezért a Demokratikus Koalíció izlandi mintára a nemek közötti béregyenlőség megteremtése érdekében törvényjavaslatot nyújt be az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény módosítására. Jelen törvényjavaslat a magyar nők hátrányos helyzetén kíván változtatni, a nők esélyegyenlőségének javítását kívánja szolgálni, miközben nem szabad megfélemlenünk az ország versenyképességére, a vállalatok pénzügyi teljesítményére gyakorolt kedvező hatásáról sem. A jelenlegi gazdasági válság megoldásában alapvető szerepe van a férfiak és a nők közötti egyenlőség jövőbeni hatékonyabb biztosításának – amint azt a nemek közötti egyenlőségről szóló legfrissebb európai bizottsági éves jelentés is írja.

Négy fő érv van, amiért segítenünk kell a nőket:

1. a munkát vállaló nők számának növelése javítja a versenyképességet és segíti a felnőttkorú lakosság foglalkoztatási rátájának növelését.
2. egyre több tanulmány igazolja, hogy összefüggés van a vezető beosztású nők száma és a vállalatok pénzügyi teljesítménye között.
3. számos uniós tagállam megkezdte az igazgatóságra vonatkozó kötelező kvóták bevezetését.
4. európaiak támogatják a nemek közötti megfelelőbb egyensúlyt.

Az első néhány ilyen tagállam Belgium, Franciaország, Olaszország, Hollandia, Spanyolország, Dánia, Finnország, Görögország, Ausztria és Szlovénia az állami tulajdonú vállalatok igazgatótanácsaira vonatkozóan fogadott el kvótákról szóló törvényeket.

Az Európai Parlament döntése alapján az uniós szabályozás az irányba mutat, hogy 2015-ig 30, 2020-ig pedig 40 százalék legyen kötelező jelleggel a nők aránya az igazgatóságokban. Az európai szabályozás ráadásul nem különböztet meg állami és magánvállalatokat ebben a tekintetben.

A nők és férfiak közötti egyenlőség a modern alkotmányos demokráciák alapvető értéke. Magyarország Alaptörvénye rögzíti az egyenlő bánásmód követelményét és a diszkrimináció tilalmát, ugyanakkor a gyakorlatban a nemek közötti bérkülönbség továbbra is kimutatható jelenség. A statisztikai adatok szerint a nők átlagos keresete elmarad a férfiakétól, még azonos vagy hasonló munkakörökben is. A bérszakadék fennmaradásának okai összetettek: strukturális munkaerőpiaci különbségek, horizontális és vertikális szegregáció, a gondozási feladatok aránytalan viselése, valamint a bérezési rendszerek átláthatatlansága egyaránt szerepet játszanak.

A törvényjavaslat célja nem pusztán a formális jogegyenlőség megerősítése, hanem a tényleges béregyenlőség előmozdítása. Az egyenlő munkáért egyenlő bér elve már jelenleg is része a hazai és európai uniós jognak, azonban az érvényesülés hatékonysága korlátozott. A munkavállalók sok esetben nem rendelkeznek megfelelő információval ahhoz, hogy felismerjék az esetleges bérdiszkriminációt, illetve érvényesítsék jogaikat. A bértranszparencia erősítése ezért kulcsfontosságú eszköz a rejtett egyenlőtlenségek feltárásában és megelőzésében.

A javaslat több pillérre épül. Egyrészt megerősíti az egyenlő bér követelményét és egyértelműbb definíciót ad az „azonos értékű munka” fogalmára. Másrészt bevezeti a közepes és nagyobb munkáltatók számára a rendszeres bérjelentési kötelezettséget, amely elősegíti az

átláthatóságot és a munkáltatói felelősségvállalást. Harmadrészt javítja a jogérvényesítés eszközeit, különösen a bizonyítási teher szabályainak pontosításával és hatékony szankciók alkalmazásával.

A törvényjavaslat összhangban áll az Európai Unió bérátláthatósági irányelvével, valamint Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásaival. A szabályozás célja nem a vállalkozások indokolatlan terhekkel való sújtása, hanem egy átláthatóbb, igazságosabb és versenyképesebb munkaerőpiac megteremtése. A béregyenlőség erősítése hozzájárul a nők munkaerőpiaci részvételének növekedéséhez, a családok jövedelmi biztonságához, valamint a gazdasági növekedéshez.

A javaslat társadalmi üzenete egyértelmű: a nemek közötti bérkülönbség nem tekinthető természetes vagy elkerülhetetlen jelenségnek. Az állam feladata olyan jogi és intézményi környezet kialakítása, amelyben az egyenlő teljesítmény egyenlő elismerést és díjazást eredményez. A törvény ennek a célkitűzésnek kíván megfelelni.

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. §-a alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

Részletes indokolás

Az 1. §-hoz

A rendelkezés meghatározza a törvény célját. A szabályozás nem pusztán deklaratív jelleggel erősíti meg az egyenlő bér elvét, hanem a közvetlen és közvetett bérdiszkrimináció felszámolását, valamint a béregyenlőség tényleges érvényesülését kívánja elősegíteni. A célmeghatározás hangsúlyozza, hogy a formális jogegyenlőség mellett a gyakorlati érvényesülés biztosítása is a törvény alapvető rendeltetése. A bérátláthatóság kiemelése eszközként jelenik meg a strukturális egyenlőtlenségek feltárása és megelőzése érdekében.

A 2. §-hoz

A § a törvény személyi hatályát rögzíti. Az (1) bekezdés általános jelleggel minden Magyarországon működő munkáltatóra kiterjeszti az egyenlő bér követelményét, tekintettel arra, hogy az az Alaptörvényből fakadó alapelv. A (2) bekezdés differenciált szabályozást vezet be a bérátláthatósági kötelezettségek tekintetében, figyelemmel az adminisztratív terhek arányosságára. A 25 főnél több munkavállalót foglalkoztató munkáltatók esetében a szervezeti struktúra és bérstruktúra már indokolja a rendszeres adatszolgáltatást, míg a kisebb vállalkozások mentesülnek az aránytalan terhek alól.

A 3. §-hoz

A § értelmező rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a jogbiztonság és az egységes jogalkalmazás érdekében szükségesek.

A 4. §-hoz

A § az egyenlő bér alapelvét normatív kötelezettséggé emeli. Az (1) bekezdés a munkáltató kifejezett kötelezettségét rögzíti, míg a (2) bekezdés tiltja mind a közvetlen, mind a közvetett megkülönböztetést. A szabályozás egyértelművé teszi, hogy nemcsak a nyíltan nem alapuló eltérő díjazás tilos, hanem az olyan semlegesnek tűnő gyakorlat is, amely ténylegesen valamely nem hátrányára vezet.

Az 5. §-hoz

A javaslat a bérátláthatóság intézményét vezeti be azzal, hogy éves jelentéstételi kötelezettséget ír elő a meghatározott munkáltatói kör számára. Meghatározza a jelentés minimális tartalmi elemeit, biztosítva, hogy a kimutatás alkalmas legyen a strukturális különbségek feltárására, különösen a vezetői szintek és a részmunkaidős foglalkoztatás tekintetében. A (3) bekezdés a nyilvánosság vagy a munkavállalói hozzáférés biztosításával erősíti az átláthatóságot és a belső kontrollmechanizmusokat.

A 6. §-hoz

A javaslat a megelőzés eszközeként szabályozza a toborzási folyamat átláthatóságát, a bérsáv feltüntetésével csökkenti az információs aszimmetriát és a tárgyalási egyenlőtlenségeket.

A (2) bekezdés a korábbi bérre vonatkozó információkérés tilalmával megelőzi a korábbi esetleges diszkrimináció „beépülését” az új munkaviszonyba.

A 7. §-hoz

A rendelkezés kijelöli az ellenőrzésre jogosult hatóságot, biztosítva a jogszabály érvényesülésének intézményi garanciáját. A hatósági kontroll hozzájárul a szabályozás preventív és represszív hatékonyságához.

A 8. §-hoz

A módosítás a jogérvényesítés eszközeit erősíti azzal, hogy a bírósági út igénybevételeinek lehetőségét rögzíti. A bizonyítási teher megfordításával a munkavállalók számára tényleges jogvédelmet biztosít, összhangban az egyenlő bánásmód érvényesítésének általános szabályaival.

A 9. §-hoz

A § a jogkövetkezmények rendszerét szabályozza. A bírság alkalmazásának lehetősége biztosítja a norma visszatartó erejét. A súlyos vagy ismételt jogsértések esetére előírt, a bérköltséghez igazodó szankció arányos és hatékony jogkövetkezményt tesz lehetővé.

A 10. §-hoz

A módosítás egyértelművé teszi, hogy a foglalkoztatási jogviszony vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony alapján járó juttatások, így különösen a munkabér megállapítása miatt részesül a munkavállaló kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, az közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül.

A 11. §-hoz

A javaslat az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésével kapcsolatban kiegészíti a hatóság feladat- és jogkörét a béregyenlőség megvalósításának igazolására szolgáló tanúsítvány kiállításával összefüggő szabályokkal.

A 12. §-hoz

A javaslat fordított bizonyítási kényszert vezet be, mivel a munkáltatónak kell azt bizonyítania, hogy nem valósult meg az egyenlő bánásmód követelményének sérelme.

A 13. §-hoz

A javaslat kimondja, hogy a huszonöt főnél több munkavállalót foglalkoztató állami cég, illetve magánvállalkozás köteles a hatóságtól tanúsítványt beszerezni a béregyenlőség megvalósításának igazolása érdekében. A módosítás a jogkövetkezményeket is tartalmazza.

A 14. §-hoz

Hatályba léptető rendelkezés.

2026. évi...törvény

a nők és gyermekek elleni erőszak visszaszorításáról

[1] Az Országgyűlés annak tudatában, hogy az emberi méltóság sérthetetlen, és annak elidegeníthetetlen részét képezi a szexuális önrendelkezéshez való jog; abból a meggyőződésből, hogy minden ember jogosult arra, hogy testéről, biztonságáról és szexualitásáról szabadon, félelem és kényszer nélkül dönthessen;

[2] felismerve, hogy a szexuális erőszak és más szexuális visszaélések súlyosan sértik az egyén testi és lelki integritását, megtörik a biztonságba és a közösségbe vetett bizalmat, valamint különösen kiszolgáltatott helyzetbe sodorhatják a nőket és a gyermekeket;

[3] annak érdekében, hogy a jogrendszer határozottan és egyértelműen álljon ki az áldozatok mellett, és a büntetőjogi védelem a társadalmi tapasztalatokra, az áldozatok hangjára és a nemzetközi jogfejlődés eredményeire figyelemmel hatékonyan biztosítsa jogaik érvényesülését;

[4] figyelemmel Magyarország nemzetközi emberi jogi kötelezettségeire, különösen az Európa Tanács vonatkozó egyezményeiben, ajánlásaiban, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában megfogalmazott elvekre, amelyek a beleegyezésen alapuló megközelítés elsődlegességét és az állam hatékony fellépési kötelezettségét hangsúlyozzák;

[5] szem előtt tartva a megelőzés fontosságát, az áldozatközpontú szemlélet erősítését, a jogalkalmazás egységességét, valamint annak szükségességét, hogy a társadalom minden tagja – különösen a nők és gyermekek – biztonságban és méltóságban élhessen;

[6] az Országgyűlés a szexuális bűncselekmények szabályozásának korszerűsítése, a beleegyezésen alapuló büntetőjogi megközelítés egyértelmű érvényesítése és az áldozatok hatékonyabb védelme érdekében a következő törvényt alkotja:

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény módosítása

1. §

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény a következő alcímmel és 5/A. §-sal egészül ki:

„Automatikus távoltartási végzés

5/A. §

(1) A rendőrség haladéktalanul hozzátartozók közötti erőszak miatt automatikus távoltartási végzést bocsát ki a bántalmazóval szemben:

a) a bántalmazott feljelentése,

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben, valamint a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvényben meghatározott munkakörben foglalkoztatott személynek a – feladatai ellátása során tudomására jutott, a hozzátartozók közötti erőszakra vonatkozó tények miatt tett – bejelentése, illetve

c) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó egészségügyi szolgáltatást nyújtónak, személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatónak, közoktatási intézménynek a – gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében törvényben meghatározott feladatai ellátása során tudomására jutott, a hozzátartozók közötti erőszakra vonatkozó tények miatt tett – bejelentése alapján.

(2) Az automatikus távoltartási végzés alapján a távoltartást a rendőrség 48 órára, gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében 72 órára rendeli el.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott időtartam alatt a rendőrség vizsgálatot folytat annak megállapítása érdekében, hogy az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésének 6. § (3) bekezdésben foglalt feltételei fennállnak-e.

(4) Amennyiben az eset összes körülményéből, így különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és viszonyából a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni, a rendőrség a 6. § szerint ideiglenes megelőző távoltartást rendel el. Amennyiben azt állapítja meg, hogy az elrendelés feltételei nem állnak fenn, a (2) bekezdésben meghatározott határidő lejártát követően intézkedik az automatikus távoltartási végzés hatályának megszüntetése iránt

(5) Ha a rendőrség eljárása során hitelt érdemlően tudomást szerez arról, hogy az 5/A. § és a 6. § alapján elrendelt távoltartás szabályait a bántalmazó megsértette, a rendőrség 72 órára őrizetbe veszi.”

2. §

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény 18. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki:

„(2) Felhatalmazást kap a kormány, hogy indítson

a) a rendőröknek, az áldozatokkal, elkövetőkkel foglalkozó vagy potenciálisan kapcsolatba kerülő szakembereknek, különös tekintettel a gyermekvédelmi jelzőrendszerbe tartozó szakemberekre kötelező, átfogó képzést a nők, a gyermekek elleni erőszakról,

b) a társadalom tagjai számára felvilágosító kampányt az áldozatsegítő, a szociális és jogi segítségnyújtó szervekről, szervezetekről és intézményekről, a civil segítő szervezetekről, valamint a rendelkezésre álló pénzbeli segítségnyújtási lehetőségekről,

c) ösztönző programokat a tudatosságnövelésre, a kapcsolati erőszak elleni küzdelemben való részvételre a társadalom minden tagjának.”

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény módosítása

3. §

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 196-197. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„Szexuális kényszerítés

196. §

(1) Aki mást olyan magatartással, fenyegetéssel, érzelmi vagy pszichés nyomásgyakorlással, hatalmi vagy kiszolgáltatott helyzet kihasználásával vesz rá arra, hogy szexuális cselekményt végezzen vagy tűrjön el, ideértve azt is, ha a sértett a kényszerítő körülmények miatt ellenállásra képtelenné válik és csak eltérni tudja a cselekményt, miközben a sértett beleegyezése nem áll fenn, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a kényszerítést

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,

b) hozzátartozó, felügyelt, gondozott, tanítvány vagy más függőségi helyzetben lévő személy sérelmére, illetve a sértettel szemben fennálló hatalmi vagy befolyási viszony kihasználásával

követik el.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a kényszerítést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

(4) E § alkalmazásában a kényszerítés fogalmába beletartozik a pszichés, érzelmi, társadalmi vagy intézményi nyomásgyakorlás is.

„Szexuális erőszak

197. §

(1) Aki olyan személlyel létesít vagy kísérel meg szexuális cselekményt létesíteni, akinek nem áll fenn önkéntes, kényszerítől mentes és kifejezett beleegyezése, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A beleegyezés érvényességét kizárja különösen, ha a sértett

a) életkoránál,

b) értelmi vagy pszichés állapotánál,

- c) tudatmódosító szer hatása alatt álló helyzeténél,
 - d) kiszolgáltatottságánál, függőségi vagy alárendeltségi viszonyánál,
 - e) meglepetésszerű elkövetés miatt
- nem képes önkéntes, informált beleegyezést adni.

(3) A beleegyezés hiányának minősül különösen, ha a sértett a szexuális cselekménnyel szemben tiltakozik, ellenáll, sír, félelemből vagy sokkhatás miatt lefagy, illetve olyan módon passzívan viselkedik, amely a körülmények alapján a beleegyezés hiányára utal. A beleegyezés hiányát meg kell állapítani akkor is, ha a cselekmény körülményeiből egyértelműen következik, hogy a sértett nem értett egyet a szexuális cselekménnyel, akkor is, ha kifejezett verbális nemet nem mondott, vagy kifejezett verbális igent nem adott.

- (4) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha
- a) az elkövető erőszakot, fenyegetést vagy más kényszerítő eszközt alkalmaz,
 - b) a cselekményt csoportosan követik el,
 - c) az elkövető a sértett kiszolgáltatott helyzetét kihasználja,
 - d) a cselekményt nevelési, felügyeleti, gondozási vagy tanulmányi viszonyban álló személlyel szemben követik el.

(5) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a cselekmény súlyos testi sértést okoz, különös szenvedéssel jár, vagy a sértett tizennegyedik életévét nem töltötte be.

(6) A sértett korábbi vagy fennálló párkapcsolata, ismeretsége vagy bármilyen korábbi szexuális viszonya az elkövetővel nem értelmezhető a beleegyezés vélelmeként.”

4. §

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény XXI. fejezete a következő 222/A. §-sal egészül ki:

„Szexuális zaklatás

222/A. §

(1) Aki olyan nem kívánt szexuális tartalmú cselekedetet vagy viselkedést követ el, amelyet a sértett nem kér, és amely tartalmaz szexuális tartalmú szavakat, érintéseket, jeleket vagy más egyértelműen szexuális jellegű magatartást – amely megvalósulhat szóbeli, fizikai vagy testbeszéd formájában - és alkalmas arra, hogy a sértettben megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, vagy sérti a sértett méltóságát és személyes tiszteletét, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

- (2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott zaklatást
- a) házastársa, volt házastársa, élettársa vagy volt élettársa sérelmére,
 - b) nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére,
 - c) hatalmi vagy befolyási helyzetével visszaélve
- követi el, az (1) bekezdésben meghatározott esetben két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki az (1) bekezdésben meghatározott zaklatást tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követi el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

5. §

Ez a törvény a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Általános indokolás

A szexuális önrendelkezéshez való jog az Alaptörvényben is védett emberi méltóság központi eleme. A jogalkotó feladata, hogy e jog érvényesülését a büntetőjog és más jogi eszközök útján hatékonyan biztosítsa, és olyan szabályozást alakítson ki, amely megfelel a társadalmi valóság, a kriminológiai kutatások és a nemzetközi emberi jogi normák fejlődésének.

A családon, illetve a hozzátartozói kapcsolatokon belül elkövetett erőszak, valamint a szexuális jellegű bűncselekmények súlyos társadalmi problémát jelentenek. Ezek a cselekmények nemcsak az egyének testi és lelki integritását sértik, hanem a közösségek biztonságérzetét és a társadalmi bizalmat is aláássák. Az ilyen bűncselekmények áldozatai különösen gyakran nők és gyermekek, akik sok esetben kiszolgáltatott helyzetük, függőségi viszonyuk vagy a bántalmazóval fennálló személyes kapcsolatuk miatt nehezebben tudnak segítséget kérni és jogaikat érvényesíteni.

A jelenleg hatályos büntető törvényi tényállások – amelyek a szexuális bűncselekmények esetén elsősorban a fizikai erőszakra, fenyegetésre vagy cselekvőképtelenségre helyezik a hangsúlyt – nem minden esetben nyújtanak megfelelő védelmet azokban a helyzetekben, amikor az áldozat félelemből, sokkhatás alatt, passzivitásba merevedve vagy pszichés okból képtelen aktív ellenállásra vagy tiltakozásra. A pszichológiai és kriminológiai kutatások széles körben dokumentált jelenségként írják le, hogy a szexuális erőszak áldozatainak jelentős része úgynevezett „lefagyásos” reakciót mutat, amelyben a sértett nem képes ellenállni vagy tiltakozni, jóllehet beleegyezése a cselekményhez nem áll fenn.

A társadalmi figyelmet különösen ráirányította e hiányosságokra a Magyar Képzőművészeti Egyetemen történt, széles nyilvánosságot kapott eset, amelyben egy hallgatót a bíróság a bizonyítottság hiányára hivatkozva felmentett, noha a sértett következetesen állította: nem egyezett bele a szexuális aktusba. A vádemelés során a hatóságok nem a szexuális erőszak súlyosabb tényállása alapján, hanem szexuális kényszerítés miatt indítottak eljárást. Az eset jelentős társadalmi vitát váltott ki, és rávilágított arra, hogy a jogi szabályozás jelen formájában nem minden esetben képes megfelelően kezelni a beleegyezés hiányán alapuló szexuális visszaéléseket. A hallgatók tiltakozása és a „A hallgatás nem beleegyezés!” üzenet egyértelműen jelezte a társadalmi igényt egy korszerűbb, beleegyezésen alapuló megközelítés iránt.

A nemzetközi jogfejlődés is ebbe az irányba mutat. Az Európa Tanács vonatkozó egyezményei, különösen az Isztambuli Egyezmény, valamint több európai állam jogalkotási gyakorlata a szexuális erőszak meghatározásának középpontjába az önkéntes, szabad és kényszerítől

mentes beleegyezés meglétét állítja. E megközelítés szerint a szexuális cselekmény jogszerűségének alapfeltétele az érintett személyek szabad és egyértelmű beleegyezése.

A törvényjavaslat célja ezért, hogy a szexuális bűncselekmények büntetőjogi szabályozását korszerűsítse, és egyértelműen kimondja: a szexuális cselekmény csak akkor tekinthető jogszerűnek, ha a sértett önkéntes, kényszerből mentes és egyértelmű beleegyezést ad. Ennek érdekében a javaslat módosítja a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak tényállását, részletesebben meghatározza a beleegyezés hiányára utaló körülményeket, valamint önálló tényállásként szabályozza a szexuális zaklatást.

A törvényjavaslat emellett erősíti a hozzátartozók közötti erőszakkal szembeni fellépést is. A javaslat bevezeti az automatikus távoltartási végzés intézményét, amely lehetővé teszi, hogy a rendőrség a bejelentést követően azonnali és hatékony védelmet biztosítson a bántalmazott számára. Az intézkedés különösen fontos olyan helyzetekben, amikor fennáll az erőszak megismétlődésének veszélye, vagy amikor gyermekek biztonsága kerül veszélybe. A javaslat erősíti a gyermekvédelmi jelzőrendszer szerepét is, és lehetőséget teremt arra, hogy a távoltartás szabályainak megsértése esetén a hatóságok haladéktalanul intézkedjenek.

A javaslat hangsúlyt fektet a megelőzésre és a társadalmi tudatosság növelésére is azzal, hogy felhatalmazza a Kormányt olyan képzési, tájékoztatási és szemléletformáló programok indítására, amelyek elősegítik a szakemberek felkészültségének erősítését és a társadalom tagjainak tájékoztatását az áldozatsegítő lehetőségekről és a kapcsolati erőszakkal szembeni fellépés fontosságáról.

A törvényjavaslat összességében a személyi méltóság és a szexuális önrendelkezés védelmének megerősítését, az áldozatok gyorsabb és hatékonyabb védelmét, valamint a társadalmi tudatosság erősítését szolgálja. A javasolt módosítások hozzájárulnak ahhoz, hogy a büntető igazságszolgáltatás áldozatközpontúbb módon reagáljon a szexuális visszaélésekre és a kapcsolati erőszakra, erősítse a jogbiztonságot és a társadalmi bizalmat, valamint elősegítse, hogy az ilyen cselekmények következmények nélkül ne maradhassanak.

Részletes indokolás

Az 1. §-hoz

Az 1. § a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvényt új alcímmel és az 5/A. §-sal egészíti ki, és bevezeti az automatikus távoltartási végzés intézményét. Meghatározza azokat az esetköröket, amikor a rendőrség haladéktalanul automatikus távoltartási végzést bocsát ki a bántalmazóval szemben. A szabályozás célja, hogy a bántalmazott személy védelme már a bejelentés pillanatától kezdve érvényesüljön, és ne maradjon védtelen a hatósági eljárás kezdeti, legkockázatosabb szakaszában. Az a) pont a bántalmazott feljelentéséhez kapcsolja az intézkedést. A b)–c) pontok a jelzőrendszerben szerepet vállaló szakemberek (különösen a gyermekvédelem, a szociális ellátórendszer, az egészségügy és a köznevelés szereplői) bejelentései alapján is lehetővé teszik az azonnali védelmi intézkedést. Ezzel a rendelkezés megerősíti, hogy a hozzátartozók közötti erőszak és a gyermekek veszélyeztetettsége esetén az állam intézményrendszere köteles gyorsan és egységesen fellépni. A javaslat rögzíti az automatikus távoltartás időtartamát: általános

esetben 48 óra, gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében 72 óra. A differenciálás indoka, hogy gyermek érintettsége esetén a kockázatok gyakran összetettebbek, és a védelem biztosításához, valamint a szükséges jelzőrendszeri és hatósági intézkedések összehangolásához hosszabb idő indokolt. A (3) bekezdés előírja, hogy az automatikus távoltartás időtartama alatt a rendőrség vizsgálatot folytat annak megállapítására, hogy fennállnak-e a törvény 6. § (3) bekezdése szerinti ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésének feltételei. A rendelkezés biztosítja, hogy az automatikus intézkedés ne önmagában álljon, hanem a további, hosszabb távú védelemhez szükséges döntés megalapozását szolgálja. A (4) bekezdés a rendőrségi mérlegelés kereteit rögzíti: amennyiben az eset összes körülménye alapján a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni, a rendőrség a 6. § szerint ideiglenes megelőző távoltartást rendel el. Ha a feltételek nem állnak fenn, az automatikus távoltartás a (2) bekezdésben meghatározott határidő lejártát követően megszűnik. A szabály célja az áldozatvédelem és a jogbiztonság egyensúlyának megteremtése: az azonnali védelmet a későbbi, indokolt döntés követi. Az (5) bekezdés a távoltartás szabályainak megsértésére ad gyors reagálási lehetőséget: amennyiben a rendőrség hitelt érdemlően tudomást szerez a távoltartás megszegéséről, a bántalmazót 72 órára őrizetbe veszi. A rendelkezés célja a távoltartás tényleges érvényesülésének biztosítása, valamint a bántalmazott és – érintettség esetén – a gyermekek azonnali védelme.

A 2. §-hoz

Felhatalmazó rendelkezés, amely a Kormány számára lehetővé teszi a kapcsolati erőszakkal szembeni fellépést támogató, átfogó megelőzési és tudatosságnövelő programok indítását. Többek között kötelező, átfogó képzések indítására irányuló felhatalmazást ad a rendőrök és az áldozatokkal, elkövetőkkel kapcsolatba kerülő szakemberek számára, különös tekintettel a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaira. A rendelkezés indoka, hogy az áldozatvédelem hatékonyságát érdemben befolyásolja a szakemberek felkészültsége, a kockázatfelismerés és az áldozatközpontú eljárási szemlélet. A javaslat felvilágosító kampány indítását teszi kötelezővé a társadalom tagjai számára az áldozatsegítő, szociális és jogi segítségnyújtó szervekről, civil segítő szervezetekről, továbbá a rendelkezésre álló pénzügyi támogatási lehetőségekről. A rendelkezés célja, hogy csökkenjen az információhiányból fakadó kiszolgáltatottság, és az érintettek könnyebben elérjék a segítséget. A javaslat további ösztönző programok indítására ad felhatalmazást a tudatosságnövelés és a kapcsolati erőszak elleni fellépés társadalmi részvételének erősítése érdekében. A szabályozás alapja, hogy a megelőzés és a hatékony fellépés nem kizárólag hatósági kérdés: társadalmi felelősségvállalást és a bántalmazó magatartások zéró toleranciájának megerősítését is igényli.

A 3. §-hoz

A Btk. 196. § (1) bekezdése kibővíti a kényszerítés fogalmát, és egyértelművé teszi, hogy a büntetőjogi felelősség megállapításához nem kizárólag a fizikai erőszak vagy közvetlen fenyegetés releváns. A tényállás kifejezetten nevesíti az érzelmi vagy pszichés nyomásgyakorlást, a hatalmi vagy kiszolgáltatott helyzet kihasználását, továbbá azt a helyzetet is, amikor a sértett a kényszerítő körülmények miatt ellenállásra képtelen, és csak eltérni tudja a cselekményt. A rendelkezés célja, hogy a szabályozás a társadalmi és szakmai

tapasztalatoknak megfelelően kezelje azokat az eseteket is, amelyekben a sértett „lefagyásos” reakciója miatt nem tud aktívan tiltakozni, és a beleegyezés ténylegesen nem áll fenn. A (2)–(3) bekezdések minősített esetekként súlyosabban rendelik büntetni a cselekményt, ha az tizennyolcadik életévét be nem töltött, illetve tizenegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére valósul meg, vagy ha a cselekmény függőségi, felügyeleti, gondozási, tanítványi vagy más alárendeltségi viszonyban történik, illetve hatalmi vagy befolyási viszony kihasználásával. A szigorítás indoka a sértettek fokozott védelmi igénye, valamint a bizalmi és hatalmi viszonyokkal való visszaélés kiemelt társadalomra veszélyessége. A javaslat hangsúlyozza, hogy a kényszerítés fogalmába a pszichés, érzelmi, társadalmi vagy intézményi nyomásgyakorlás is beletartozik. Ez a rendelkezés a jogalkalmazás egységességét és kiszámíthatóságát szolgálja.

A Btk. 197. § (1) bekezdése a szexuális erőszak tényállását kifejezetten a sértett önkéntes, kényszertől mentes és kifejezett beleegyezésének hiányához kapcsolja. A szabályozás célja a beleegyezésen alapuló szemlélet egyértelmű érvényesítése, amely összhangban áll a nemzetközi emberi jogi elvárásokkal. A (2) bekezdés példálózó felsorolással rögzíti azokat az eseteket, amelyekben a beleegyezés érvényessége kizárt, így különösen életkor, értelmi vagy pszichés állapot, tudatmódosító szer hatása, kiszolgáltatottság, függőségi vagy alárendeltségi viszony, illetve meglepetésszerű elkövetés esetén. A rendelkezés célja, hogy egyértelmű jogi kapaszkodókat adjon a beleegyezés vizsgálatához. A javasolt módosítás kimondja, hogy a beleegyezés hiánya akkor is megállapítható, ha a sértett a körülmények miatt passzívan viselkedik, lefagy, vagy nem ad kifejezett verbális nemet. A rendelkezés célja annak egyértelművé tétele, hogy a passzivitás nem értelmezhető beleegyezésként, és a jogi megítélés középpontjában a sértett önkéntes egyetértésének tényleges fennállása áll.

A (4)–(5) bekezdések minősített eseteket és súlyosabb büntetési tételeket határoznak meg többek között erőszak, fenyegetés, csoportos elkövetés, kiszolgáltatott helyzet kihasználása, továbbá nevelési, felügyeleti, gondozási vagy tanulmányi viszony esetére, illetve különösen súlyos következmények és tizenegyedik életév alatti sértett esetére. A minősítések indoka az elkövetési mód, a sértetti kiszolgáltatottság és a társadalomra veszélyesség fokozott mértéke.

A (6) bekezdés kimondja, hogy a sértett korábbi vagy fennálló párkapcsolata, ismeretsége vagy bármilyen korábbi szexuális viszonya az elkövetővel nem értelmezhető a beleegyezés vélelmeként. A rendelkezés célja a sértetti jogok és méltóság védelme, valamint az áldozathibáztatás megelőzése.

A 4. §-hoz

A Btk. új 222/A. § (1) bekezdése meghatározza a nem kívánt szexuális tartalmú cselekmények vagy viselkedések körét, amelyek szóbeli, fizikai vagy testbeszéd formájában valósulhatnak meg, és alkalmasak arra, hogy a sértettben megbotránkozást vagy riadalmat keltsenek, vagy sértsék a sértett méltóságát és személyes tiszteletét. A tényállás célja, hogy a büntetőjog eszközeivel is hatékony fellépést biztosítson a sértett méltóságát sértő, szexuális jellegű zaklató magatartásokkal szemben. A (2) bekezdés minősített esetként súlyosabban rendeli büntetni az elkövetést, ha az házastárssal, volt házastárssal, élettárssal vagy volt élettárssal szemben, továbbá nevelési, felügyeleti, gondozási vagy gyógykezelési viszonyban, illetve hatalmi vagy befolyási helyzettel visszaélve valósul meg. A súlyosabb megítélés indoka a

bizalmi, függőségi vagy hatalmi viszonyból eredő kiszolgáltatottság. A (3) bekezdés súlyosabban rendeli büntetni azt az esetet, amikor tizennyolcadik életévét betöltött elkövető tizennyolcadik életévét be nem töltött sértett sérelmére valósítja meg a zaklatást. A rendelkezés célja a kiskorúak fokozott büntetőjogi védelme.

Az 5. §-hoz

Hatályba léptető rendelkezés.